

Planbureau voor de Leefomgeving

Ex ante analyse Nationaal Programma Landelijk Gebied: Provinciale programma's en rijksmaatregelen

Technische briefing Tweede Kamer, 10 april 2024

PBL, WUR, Deltares en RIVM

Nationaal Programma Landelijk Gebied

- › 'Onontkoombaar' doelbereik:
 - Natuur
 - Stikstof
 - Klimaat
 - Water
- › Transitiefonds € 24,3 miljard (tot 2035)
- › Geen 'doorrekening'
- › Wel: analyse van het vermogen om doelen te bereiken

Provinciale programma's, wat valt op?

- > Verbreding doelen ('perspectief', 'leefbaar')
- > Maatregelen en instrumenten nog niet concreet
- > Provincies kijken naar Rijk voor landbouwbeleid...
... en voegen **stimulerend-vrijwillig** beleid toe

ruimte en milieu / nieuws

Provincies vragen rijk om extra stikstofmaatregelen

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) heeft een onderzoeksrapport laten opstellen over nog meer generieke ingrepen door Den Haag.

Jurgen Tiekstra 28 juni 2023

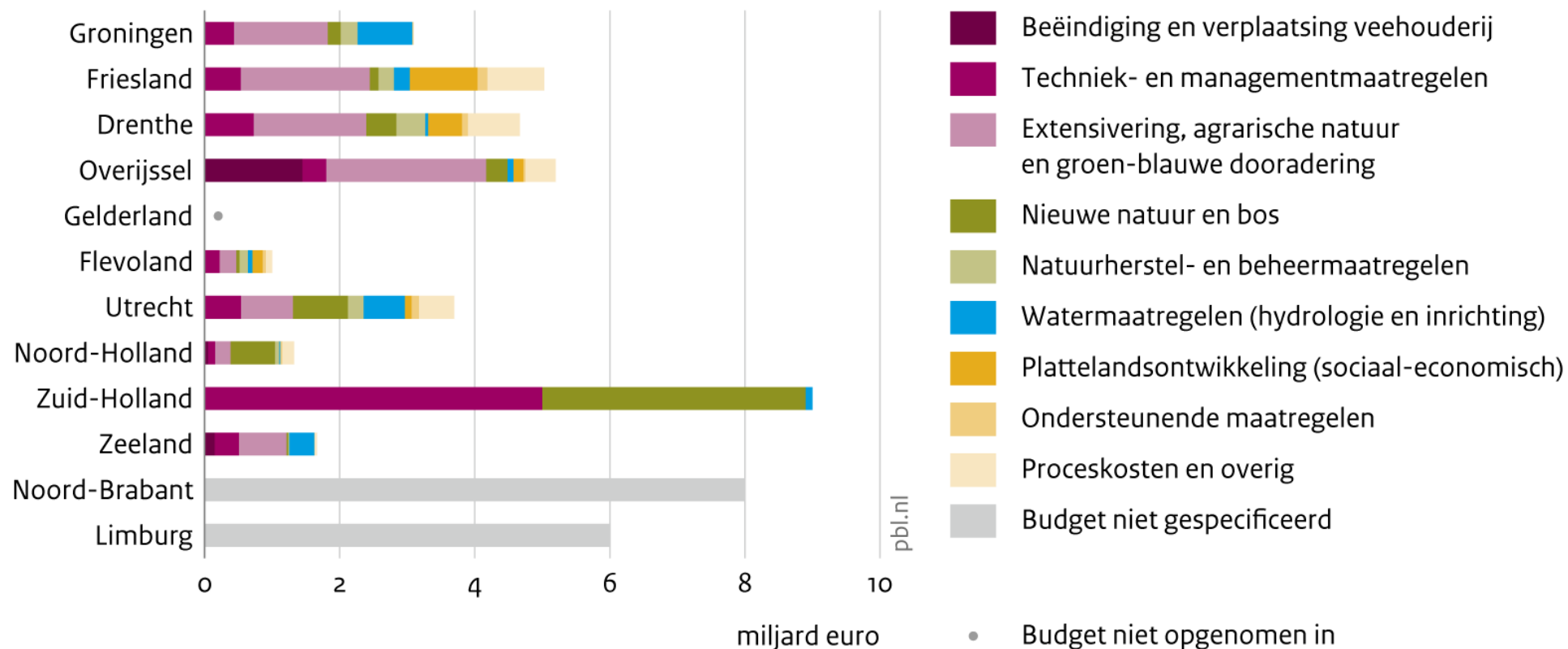

Een weiland met koeien in de voorzomer van 2023, langs het Reitdiep in Groningen. – ANP

De provincies willen in gesprek met het rijk over extra landelijke maatregelen vanuit Den Haag. De

Begroting van Provinciale Programma's Landelijk gebied, 2024 - 2035

Bron: Provinciale Programma's Landelijk Gebied

Volledig doelbereik in decennium niet plausibel - 1

- > **Opgave** zeer groot
 - Rijk: uitkoop ('piekbelasters') en nieuw mestbeleid ('derogatie')
 - Ingrijpend beleid! ... maar circa 1/3 ammoniak- en broeikasgasopgave
 - PPLG's voegen toe: extra stimulering en agrarische natuur

- > Wat zou volgens scenariostudies nodig zijn?
 - Zeer vergaande aanpassingen landbouw
 - Water en natuur: ander grondgebruik honderdduizenden hectaren

Volledig doelbereik in decennium niet plausibel - 2

- › **Opschaling** en versnelling van bestaande beleidsinzet
 - Uitbreiding natuur, (zwaar) agrarisch natuurbeheer, inrichtingsmaatregelen
 - Evaluaties: uitvoering complexe natuur- en waterprojecten **vertragen**
- › Grootschalige toepassing instrumenten die nog **in ontwikkeling** zijn
 - Doelsturing, afwaardering landbouwgrond, lange contracten, enzovoorts.
- › **How to eat an elephant?**

Prioritering en fasering

- > Honderden (te starten) gebiedsprocessen
- > Uitvoering vergt prioriteringsstrategie

- > Prioriteer:
 - Gebieden met urgentste opgave (PBL 2021)
 - Gebieden met kansen voor gebiedsontwikkeling
 - Veenweide, overgangsgebieden, beekdalen
 - Samen nog honderdduizenden hectare!

Deelgebieden benoemd in Provinciaal Programma Landelijk Gebied

Bron: Provinciale Programma's Landelijk Gebied, juli 2023; bewerking WUR

Heldere taakverdeling Rijk en provincies

- › Huidige aanpak riskeert **ondoelmatigheid** én **ongelijkheid**
- › Nu: grote **diversiteit** in budgetten en maatregelen
- › Provincies ontwikkelen eigen beleidsinstrumenten
- › Subsidiemogelijkheden en plichten voor boeren gaan verschillen

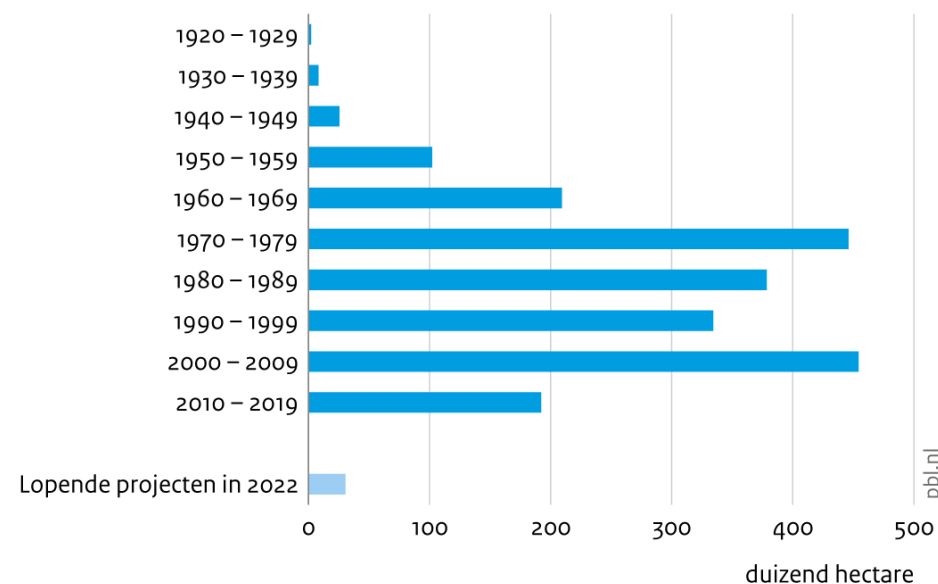
- › Vergt doordachte bestuurlijke afspraken over
 - **Kerntaken** Rijk en provincies: emissiebeleid en grondbeleid
 - **Programma** op ontwikkeling van instrumenten

Investeren in grond en grondbeleid

- > Ongekende **landgebruiksverandering**
- > Opbouw vermogen actiever grondbeleid
- > **Machinerie** is echter afgebouwd
 - Landinrichting
 - Grondverwerving
- > Instrumenten voor afwaardering
 - Ambitie: 165.000 hectare
 - Realiteit nu: enkele honderden hectare

Oppervlakte plangebied van voltooide landinrichtingsprojecten per decennium

Bron: Dienst Landelijk Gebied, Kadaster

Conclusies

- > PPLG's: perspectievolle maatregelen, mits concreet uitgewerkt
- > Volledig doelbereik binnen gestelde termijnen niet plausibel

- > How to eat an elephant; hap voor hap, stap voor stap
 - Voortgang door te prioriteren en te faseren
 - Stapsgewijze aanpak kansrijker voor doelmatige besteding miljarden
 - Doordachte taakverdeling Rijk en provincies voor effectiever beleid
 - Investeren in grond en grondbeleid is voorwaarde voor succes